

Було виділено і інші зразки за окремими якісними характеристиками (вміст альфа-кислот в шишках, ксантогумолу, ефірної олії тощо) та комплексом агрономічних і селекційних ознак.

У 2016 році декілька виділених генотипів з комплексом цінних ознак були використані в якості материнських форм при схрещуваннях. Впродовж 2017 року за комплексом спадкових, морфологічних, агрономічних ознак і аналізу сформованих в попередній період інформаційних ознакових баз проведено селекційно-генетичний розгляд наявного вихідного матеріалу гібридних розсадників, визначено донори ознак для використання в селекційних програмах, зокрема: вітчизняні зразки 'Ксанта' (UF3100286, Україна), 'Руслан' (UF3100274, Україна) виділено за високою врожайністю, підвищеним вмістом ксантогумолу; сорти 'Хмелеслав' (UF3100253, Україна), 'Славянка' (UF3100051, Україна), Клон 7042' (UF3100289, Україна) – за комплексом ароматичності, врожайності та адаптивних ознак; закордонні зразки – 'Gruppa 4' (UF3100134, Чехія), 'Bullion' (UF3100005, Великобританія), 'Kirin 5' (UF3100092, Японія) – за комплексом ознак стабільності врожайності та якісних характеристик шишок.

УДК: 633.12:631.52

Вільчинська Л.А.

*Подільський державний аграрно-технічний університет, вул. Шевченка, 13, м. Кам'янець-Подільський, Хмельницької області, 32300, Україна
e-mail: rsn@pdatu.edu.ua*

СЕЛЕКЦІЯ ГРЕЧКИ В ПОДІЛЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРАРНО-ТЕХНІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Глобальна зміна кліматичних умов, порушення екологічної рівноваги, зменшення запасів природних, зокрема енергетичних ресурсів, спонукають сучасне сільське господарство реагувати на демографічні та екологічні зміни збільшенням продовольчих запасів. Альтернативою є вирощування сільськогосподарських культур з унікальними харчовими і лікувально-дієтичними властивостями.

Гречка – це культура різностороннього використання та безвідходної технології вирощування. Унікальні біохімічні властивості гречки визначають її як цінну продовольчу, стратегічну, медоносну, агротехнічну культуру.

Однак, площі посіву цієї культури та урожайність з 2001 року нестабільні і коливаються в межах 130-575 тис. га і 6,7-12,8 ц/га. Подолання цих проблем можливе шляхом створення нових сортів з високою врожайністю і покращеними технологічними показниками якості зерна. Основою для створення нового вихідного матеріалу є колекція роду *Fagopyrum* Mill., наявна в Науково-дослідному інституті круп'яних

культур ім. О. Алексеєвої Подільського державного аграрно-технічного університету (НДІКК ПДАТУ).

На сьогодні завдяки планомірній роботі селекціонерів та науковців НДІКК ПДАТУ базова колекція нараховує близько 1000 зразків зібраних з різних регіонів світу (Японія, Китай, Білорусь, Росія, Литва, Латвія, Франція, Польща). Наявна колекція, за міжнародною класифікацією, відноситься до насінневих генетичних банків короткотривалого зберігання насіння і внесена до державного реєстру наукових об'єктів, що становлять Національне надбання (розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2004 року №1241).

Селекцією гречки у Подільському державному аграрно-технічному університеті займаються з 1978 року. Під керівництвом видатного селекціонера доктора с-г. наук, професора Олени Семенівни Алексеєвої створено і впроваджено у виробництво понад 34 сорти гречки, сформовано наукову школу *Fagopyrum*.

У 2009-2012 рр. колективом авторів доцентами ПДАТУ, кандидатами с-г. наук Малиною М.М., Вільчинською Л.А. спільно з Героєм України, генеральним директором Науково-виробничої агрофірми «Перлина Поділля» смт. Білогір'я Хмельницької області Івашуком П.В. створено нові сорти гречки 'Малинка' (заявка №05002004), 'Квітнева' (заявка №06002001), 'Перлина Поділля' (заявка №06002002).

Селекціонерами Вільчинською Л.А. та Городиською О.П. створено сортозразок гречки '7/07'. Проведено його комплексну оцінку за ознакою посухостійкості у лабораторних і польових умовах НДІКК ПДАТУ. У березні 2015 року Національним центром генетичних ресурсів рослин України видано свідоцтво № 1300 на зразок генофонду НДІКК ПДАТУ гречки їстівної популяції '7/07', зареєстрований під номером Національного каталогу УС 0102196.

У 2016 році Українським інститутом експертизи сортів рослин завершено формальну експертизу нового сорту гречки 'Кам'ячанка', створеного у ПДАТУ. Нові сорти гречки створені методом гібридизації на основі використання зразків колекції роду *Fagopyrum* Mill. НДІКК ПДАТУ, переважають сорт-стандарт за урожайністю, технологічними і біохімічними показниками якості зерна. Нові сорти гречки рекомендовано для вирощування у господарствах різних форм власності.